

Ця стаття — прев'ю збірки Марії Пилипчак, яку ще тільки готують до друку. А ви вже зараз можете ознайомитися з її унікальним наповненням: автор поєднала народні дитячі скоромовки з технікою body percussion. Хто нарікав, що національного матеріалу для втілення орфівської концепції недостатньо? Отримайте порцію свіжого дихання у цьому та наступних числах журналу. Магію втілення відомої техніки на українські терена розпочинаємо...

Марія Пилипчак,
хормейстер Національного
заслуженого академічного
українського народного хору
України імені Г. Г. Верьовки,
керівник дитячого
фольклорного ансамблю
«Цвітень», м. н. співробітник
ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН
України, Київ

Body percussion з українською душею. Початок

Працюючи з дитячим колективом при Національному народному хорі імені Григорія Верьовки понад 30 років, я помітила закономірність — усім дітям подобаються римічні ігри зі скоромовками, жваві руханки. Розважальний аспект цих ігор очевидний, та вони містять і глибоку розвивальну цінність: поліпшують мовлення, дрібну моторику, координацію рухів, орієнтацію у просторі, відчуття ритму музики та слова, пам'ять, увагу, реакцію тощо.

Вимова тексту скоромовок потребує зусиль, тренування, і не завжди вдається бездоганно. Тим паче сучасним дітям, коли чи не кожен третій має певні вади мовлення. Допомогти їх подолати може не лише учитель-логопед, а й досвідчений музичний керівник.

Що в основі

На практиці до скоромовок я додаю body percussion. Це дає змогу отримати необхідну логоритмічну тріаду: музика — слово — рух. Музично-ритмічний і мовленнєвий матеріал добираю, **враховуючи рівень розвитку** дитячого осередку. Застосовую зразки, власноруч дібрані та записані під час фольклорних експедицій у різних кутках України. Цей матеріал природний для маленьких українців і викликає у них жвавий відгук.

Оскільки будь-яка методика рухається від простого до складного, матеріал ускладнюю поетапно.

Графічно записую скоромовки так:

рядок зі словами та ритмом

+

пиктограми, що означають рухи тіла в той чи той момент.

Графічні символи монтую над нотними тривалостями.

Які рухи

Рухи для body percussion пропоную прості: тупати, плескати, клацати й одночасно виразно декламувати скоромовку. Головне, побудувати роботу з графічними символами так, щоб діти **поступово засвоювали** різні сталі комбінації з періодичними повторами. Комбінації просто запам'ятати і, врешті, творчо відтворити.

Спочатку тренуємо притупи: «падаємо» правою ногою на сильну долю, на слабку — притупуємо лівою та іноді до цього додаємо оплеск. **З часом** акцент переносимо саме на оплеск, а слабку долю підкреслюємо притупом ногою. Таким чином опора на сильну долю має вже інше виконання, не таке зручне, як раніше. І це розвиває відчуття метро-ритму.

Наше тіло симетричне, тож для людини природний рух — у дводольному розмірі четвертними. Спочатку треба закріпити в дітей це відчуття рівної пульсації в різних вправах. Коли ж згодом підключити нові ритмічні елементи, попередні напрацювання діти виконуватимуть автоматично рівно й легко.

Діти радіють, коли у них все виходить. А успішно виконані завдання стимулюють їхній майбутній розвиток. Розглянемо окреслені принципи на прикладах.

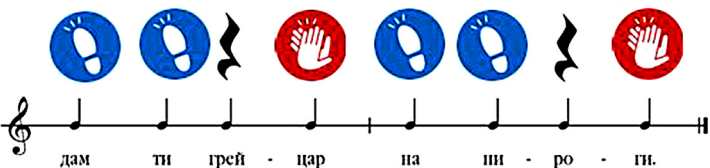
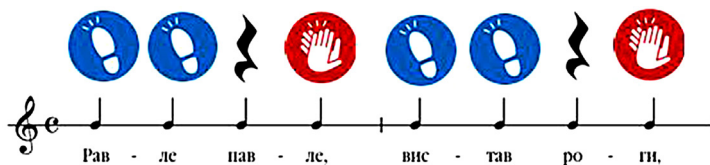
Як звучать живі приклади

Скоромовки «Равле павле» та «Лізла пані» містять таку повторювану рухову формулу:

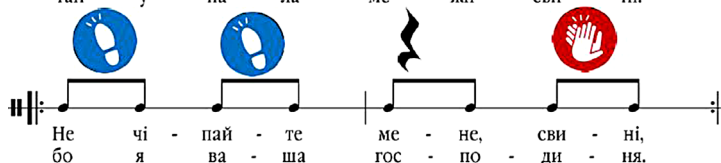
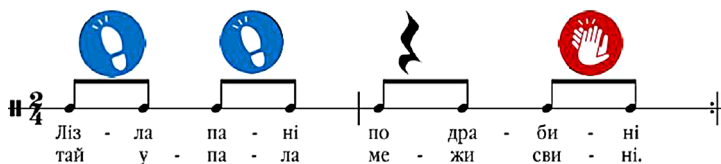
притуп правою ногою + притуп лівою ногою + пауза + оплеск.

Отже, спочатку працюємо тільки з двома символами.

Равле павле

Лізла пані

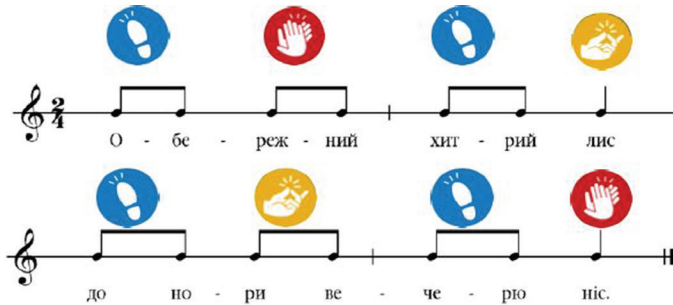

У цих скоромовках можна оплеск **замінити** на символ «клац», вигук «гей» або рух «рука на груди».

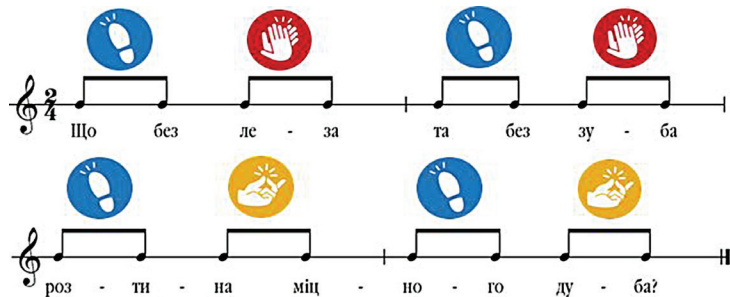

Наступні скоромовки — «Обережний хитрий лис», «Що без леза» та «Сів шпак на шпаківню» — мають уже **три символи для рухів**.

Обережний
хитрий лис

Що без леза

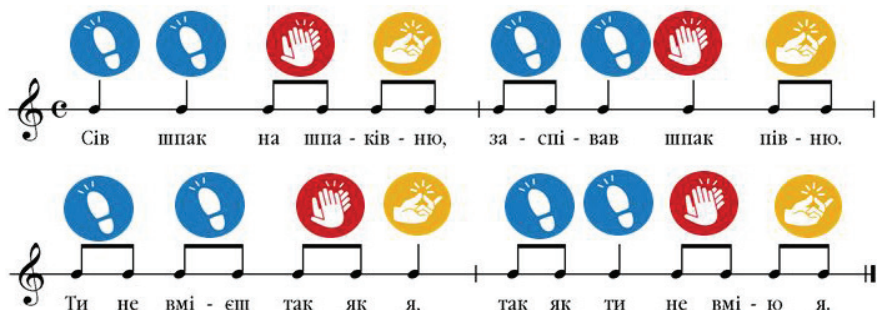

У скоромовках «Равле павле» та «Лізла пані» використовуємо почергові притупи правої, а потім лівої ноги. І це дає певну рухову стабільність. А в скоромовках «Обережний хитрий лис» та «Що без леза» ноги задіяні тільки на сильну долю в кожному такті. На слабку долю чергуємо оплеск та клацання пальцями.

У дітей **рух «клац»** не завжди виходить, але важливо, щоб вони руками робили щось інше, аніж оплеск. Тому рух руки в інший бік і намагання пальцями клацнути — гарний початок.

Сів шпак на шпаківню

Не клюй, курко

Спочатку дитина може тупати тільки правою, або лівою ногою, як їй зручніше. А потім варто ускладнити — підключити чергування: на сильну долю тупати то правою, то лівою ногою.

Наступна вправа-скоромовка «Не клюй, курко» побудована на елементах попередніх вправ.

Логоритмічні заняття матимуть оптимальний корегувальний ефект, якщо педагог продумає й рівномірно розподілить психофізичне навантаження на дітей. Йдеться не тільки про елементи body percussion, але й **тексти та метро-ритмічні особливості** скоромовок, їхню складність щодо вимови.

Скоромовка «Кра-кра, вороння» навчить дітей почути новий ритмічний елемент — тріоль та шістнадцяті.

Кра-кра, вороння

Саму технологію і значення тріолі та шістнадцятих винятково теоретично пояснювати дітям немає сенсу. Їх треба почути. І головним у таких випадках є **слуховий досвід**, коли «вухо» дитини отримує нові враження. У рухах, якраз, тут буде дещо знайоме з попередніх вправ. Якщо дітям складно клацати пальцями, можна замінити іншими рухами, про які йшлося раніше.

Що у підсумку

Коли максимально насичувати заняття ігровими прийомами, діти відчують **свободу імпровізації**. Дозвольте їм вибрати власні символи в момент, коли вступають рухи руками. Однак базовим

рухом у відчутті сильних долей має залишатись опора на стопи. Поступово, коли діти вже легко виконуватимуть вправи, запропонуйте їм **придумувати мелодії** на скоромовки. Будьте певні, вони імпровізуватимуть винятково у межах секунди чи терції. І це дасть змогу легко контролювати чистоту вокального діапазону.

Педагог повинен сам чітко й переконливо заспівати початки мелодій і цим дати поштовх дітям, в якому напрямку шукати варіанти музичного тексту. Така «керована» імпровізація не дасть розвинути хаосу звуків і сприятиме чіткому вибору ладової основи музичного матеріалу.

Імпровізаційну природу співу і дитячі можливості в цій царині розглянемо на прикладах скоромовок у наступних числах журналу.

До скоромовок можна **малювати малюнки**. Це можуть бути малюнки професійного художника, які створять довершений образ, про який йдеться в тексті. Окрім усього, хороший рівень побаченого стимулюватиме і дітей до власних творчих експериментів із зображеннями. Потім ви зможете використовувати створені «картини» в роботі, щоб без слів нагадати дітям скоромовку. У такий спосіб тренується музична пам'ять.

Далі буде...

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Презентовані у статті скоромовки з елементами body percussion друкуються вперше і є результатом багаторічної музично-педагогічної практики автора. В електронному журналі **emuzker.mcfr.ua** доступні відео, на яких діти виконують скоромовки.